

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การปรับกระบวนการยุติธรรมไทย" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะสำคัญในทางวิชาการและทางปฏิบัติของ "กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์" และเพื่อศึกษาว่าการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์และวิธีปฏิบัติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เกิดขึ้นในสังคมและกระบวนการยุติธรรมไทยได้อย่างไร การศึกษาใช้วิธีการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม (explanatory research) ตามแนวคิดสังคมนิยม (realism approach) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ วิเคราะห์อธิบายและแปลความข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ผลการวิจัยสรุปสาระสำคัญได้ 2 ประการ คือ

ประการแรก กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (restorative justice) มีลักษณะสำคัญในทางวิชาการและทางปฏิบัติ คือ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมซึ่งมีลักษณะของ "ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎี" ซึ่งมีกรอบทัศน์มุ่งสู่ความสันติสุขสมานฉันท์ทางสังคมที่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายนั้นได้ด้วย "กระบวนการเชิงสมานฉันท์" (restorative justice process) ใช้เป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้หลายระดับรวมทั้งระดับที่มีการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นชั้นที่มีความขัดแย้งสูงสุดในสังคม

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์และวิธีปฏิบัติว่าด้วย "กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์" ที่เกิดขึ้นในสังคมและกระบวนการยุติธรรมไทย นั้น อธิบายได้ด้วยกรอบแนวคิดความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่ยึดเหนี่ยวเหตุการณ์เหล่านี้ไว้ด้วยกันระหว่าง "อิทธิพลของโลกาภิวัตน์ที่นำพากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่รัฐ-สังคม-กระบวนการยุติธรรมไทย" อันเป็น ปัจจัยภายนอก (outside-in) และความเสื่อมของกระบวนการยุติธรรม การเคลื่อนไหวทางสังคมกับการรับมาใช้ของผู้นำการเปลี่ยนแปลงอันเป็นปัจจัยภายใน (inside-out) ที่มีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นของกระแสความนิยมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีการปรับกระบวนการทัศน์กระบวนการยุติธรรม และนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในสังคมไทยตามลำดับ